

O ANALIZĂ MULTIASPECTUALĂ A LECTURII

Angela DRĂGĂNEL,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Conferința Internațională Interdisciplinară „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, organizată de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în cadrul Programului Național LecturaCentral, ediția a 2-a, a fost o primă încercare de întâlnire pe aceeași platformă a celor mai importanți actori cheie responsabili pentru promovarea lecturii, începând cu familia, educatorii, cadrele didactico-științifice, bibliotecarii, cercetătorii, continuând cu scriitorii, editorii, comercianții de cărți etc., pentru amplificarea succesului în promovarea lecturii.

Cuvinte-cheie: lectură, grădiniță, școală, bibliotecă, scriitori, cercetători, competențe lectorale, promovarea cărții, promovarea lecturii, LecturaCentral, Știința Deschisă.

Abstract: The international interdisciplinary conference "Reading as a basis for culture, knowledge and development", organized by the National Library of the Republic of Moldova, at the 2nd edition of the Reading Central National Program, was a first attempt to meet at the same place of the most important players, responsible for promotion of reading. It starts from the family, educators, teachers, scientists, librarians, researchers, continues with writers, publishers, book dealers, got together with the aim to achieve success in promotion of reading.

Keywords: reading, kindergarten, school, library, writers, researchers, reading skills, book promotion, reading promotion, Reading Central, Open Science.

Cultura lecturii și cultura informației, beneficiile lecturii cu voce tare, lectura ca refugiu terapeutic, marketingul lecturii, tehnologiile informaționale utilizate în promovarea cărții și lecturii, acestea și alte subiecte au fost abordate la 25 septembrie 2019, în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în cadrul Conferinței Internaționale Interdisciplinare „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”. Evenimentul a avut drept scop reliefarea caracterului interdisciplinar al lecturii, al necesității conexiunilor și centrării eforturilor actorilor cheie în dezvoltarea competențelor lectorale, accentuarea rolului și locului bibliotecii în acest context. Conferința, moderată de către Elena Pin-

tilei, director general al BNRM, și Iulian Filip, doctor în filologie, poet, scriitor, dramaturg și folclorist, s-a desfășurat în cadrul ediției a 2-a a Programului Național *LecturaCentral*, proiect cultural susținut de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în parteneriat cu Clubul Literar „Homo Aestheticus”.

La conferință au participat 121 de persoane, specialiști din mai multe domenii: bibliotecari din biblioteci naționale, regionale/municipale/orășenești/sătești, din învățământul universitar, ale centrelor de excelență și colegiilor, școlare, specializate, de la biblioteca Camerei Naționale a Cărții, a Ministerului Apărării, cercetători științifici, scriitori, pedagogi, psihologi

etc. Din numărul total de participanți, 85 de persoane au fost din Chișinău și 36 din alte localități. Mediul infodocumentar de toate tipurile a fost reprezentat de către 86 de persoane, iar mediul educațional, alte domenii și structuri au fost reprezentate de către 35 de persoane.

La fel de divers ca și publicul a fost și profilul profesional al vorbitorilor: bibliotecari, cercetători, scriitori, cadre didactico-științifice din învățământul universitar și liceal și reprezentanți ai altor domenii și structuri. Publicului i-au fost prezentate 17 comunicări, din care 2 comunicări video susținute de către Grant Harris, șeful Diviziunii Europene a Bibliotecii Congresului, și Linda Jansová, specialist în științele informației la Institutul de Biblioteconomie, Biblioteca Națională a Republicii Cehe.

La conferință a participat cu un mesaj de salut secretarul de stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Victoria Nagy Vajda. În discursul său, doamna Nagy Vajda a vorbit despre necesitatea consolidării rolului bibliotecii în societatea noastră, prin dezvoltarea și modernizarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație, cercetare și activități culturale. Oficialul a afirmat că bazele lecturii trebuie să se dezvolte în familie, din primii ani de viață și că lectura poate fi scoasă și în afara bibliotecilor personale, școlare sau publice, prin acțiuni și proiecte culturale întreprinse de organizațiile necomerciale, cu implicarea activă a bibliotecarilor. (1)

Sesiunea de comunicări a fost deschisă de către Grant Harris cu prezentarea video „The center for the book, The Library of Congress, and reading promotion in the United States”, în care s-a vorbit despre eforturile Bibliotecii Congresului pentru promovarea lecturii. „Promovarea lecturii este o provocare pentru locuitorii din toate țările de pe planetă. Cum să-i îndemnăm pe cei care pot citi, dar nu găsesc acest fenomen interesant? Cum să depășim numeroasele obstacole pentru cei care au dificultăți să învețe să citească și trebuie nouă să ne pese? Trebuie să ne pese să încurajăm oamenii să

citească pentru că lectura aduce prosperitate societății în ansamblu. Promovarea lecturii este o provocare și pentru Statele Unite ale Americii. Biblioteca Congresului promovează lectura prin Centrul Cărții, care a încurajat crearea de «centre ale cărții» în fiecare din cele 50 de state ale Americii și a format parteneriate cu numeroase birouri guvernamentale, instituții private și persoane private. Centrul găzduiește o întâlnire anuală pentru a discuta practicile de promovare a alfabetizării și pentru a prezenta premii pentru unele dintre cele mai bune programe. Rezultatele fiecărei întâlniri sunt publicate ca «Cele mai bune practici» anuale. Centrul Cărții menține, de asemenea, un centru de poezie și literatură și a ajutat la înființarea unui centru de cititori tineri. În plus, Biblioteca Congresului administrează Serviciul Național de Bibliotecă pentru Nevăzători și Persoane cu Deficiențe Fizice și găzduiește Festivalul Național al Cărții”, a menționat Grant Harris.

Angela Lungu, profesoară de limba și literatura română la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Protalent” din Chișinău, a prezentat comunicarea „Competența lectorală, între lichidarea analfabetismului funcțional și performanța școlară”, în care a vorbit despre cei mai sensibili actori ai fenomenului lecturii – elevii – și despre transformarea lor în cititori activi pe tot parcursul vieții. De asemenea, a împărtășit câteva strategii, concluzii la care a ajuns, ce s-au dovedit a fi eficiente pentru a-i întoarce/reîntoarce, a-i ancora în continuare în domeniul lecturii. Doamna Lungu consideră că prin alegerea inspirată a strategiilor de lectură, prin abordarea individualizată a demersului educațional, prin diversificarea listei de lectură suplimentară pentru citire se poate îmbunătăți randamentul comprehensiunii care să conducă la reducerea analfabetismului funcțional, la trecerea de la o lectură din obligație la o lectură de plăcere.

În comunicarea „Lectura ca refugiu terapeutic”, Dorian Furtună, cercetător științific, etolog, autor de cărți, s-a referit la efectele benefice ale lecturii în terapia stresului. „Mai bine decât să citești nu este un alt lucru pe lume. Cartea are un efect cal-

mant, este o bună terapie împotriva singurătății și a bolii secolului XXI – anxietății. Cu cât mai grele sunt vremurile, cu atât mai salvatoare sunt cărțile, cu atât mai mulți izolați în lectură”, a menționat dumnealui, ca exemplu aducând disidenții din fosta Uniune Sovietică retrași în lectură, care era pentru ei o alinare. „Prin aceasta se explică și *miracolul sovietic* – Uniunea Sovietică era printre cele mai cititoare țări ale acelor vremuri. Actualmente, printre cele mai cititoare țări sunt Egiptul și Iranul. În aceste țări poți întâlni persoane care citesc «Coranul» în transport, în rânduri, oriunde au posibilitatea, o carte pentru liniștirea sufletească. Lectura te ajută la depășirea durerii și frustrării”, a continuat Dorian Furtună. „Nu respect cititul rapid. Poți ajunge la sfârșitul cărții, înainte de a-ți da seama că e o carte proastă”, a mai spus vorbitorul. În final, Dorian Furtună a menționat că a fi inteligent devine din nou prestigios.

Tatiana Ciocoi, doctor habilitat, conferențiar universitar, fondatoare a Atelierului de Comunicare Inteligentă „Chișinăul Cult”, în comunicarea „Marketingul lecturii” a scos în evidență care este problema lecturii azi: „Bărbații și-au găsit lucruri mai bune de făcut, mai productive, mai prestigioase în delectniciri decât lectura. Moldovenii, în general, pierd competența de a citi. Problema lecturii, dacă nu este globală, este cel puțin general europeană. A venit timpul să ne asumăm nu doar vectorul și fondurile Uniunii Europene, ci și conștiința europeană. În majoritatea țărilor europene a fost constituită Mișcarea Națională pentru Lectură. E timpul să implementăm și noi această Mișcare. «Get Europe reading again» este sloganul noii mișcări europene pentru promovarea lecturii. «Get Moldova reading again» ar fi cel mai frumos lucru de implementat în următorii 20 de ani!”

Adrian Ghicov, doctor habilitat, conferențiar universitar, persoana care știe să motiveze școlile, profesorii și elevii ca să se implice total în proiecte de mare rezonanță în promovarea lecturii, a susținut comunicarea „Aderarea cititorului la opera literară prin metoda retellizării textuale”. „Este o adevărată revelație să faci lectură cu elevii”, a spus dumnealui și a împărțit experiența

sa despre o altă abordare a competenței de lectură în gimnaziu și liceu. A vorbit despre formarea la gimnaziu a unui lector incipient, naiv, care să citească ghidat de către profesor și de bibliotecar, iar pentru liceu s-a conceptualizat lectura ca o activitate pe tot parcursul vieții. „Trebuie să ne centram pe elev, pe cititor, ieșind din liceu și continuând traseul vieții, lectorul să vrea să mai citească. Este nevoie de a relaționa cu personajele, cu eul liric sau chiar de a deveni unul dintre ele în timpul lecturii. O nouă și interesantă viziune. Mai ales că implică dezvoltarea personală, gândirea critică, percepțiile, preferințele și interesele cititorilor. Lectura nu se face doar la disciplina Literatura română, ci este un bun colectiv pentru toate disciplinele școlare”, a menționat domnul Ghicov.

„Deschiderea este esența Științei Deschise”, ne spune Nelly Țurcan, doctor habilitat, profesor universitar la Universitatea de Stat din Moldova, în debutul prezentării „Lectura în contextul mișcării Știința Deschisă”. Reliefând avantajele Științei Deschise, autoarea a specificat beneficiile pentru societate, stat, oamenii de știință, instituțiile de cercetare și informaționale. Totodată, a prezentat evoluția practicilor de lectură influențate de mișcarea Știința Deschisă, menționând că, din totalul de lucrări științifice publicate, 70% sunt citite doar de autori, redactori și editori, iar Știința Deschisă permite ca aceste cunoștințe să fie accesibile, să fie folosite de întreaga societate pentru a aduce plusvaloare.

Despre procesul de lectură ca activitate creativă a tinerilor și adolescenților ne-a vorbit Nadejda Pădure, directoarea Bibliotecii Publice Raionale „Mihail Sadoveanu”, Strășeni, în prezentarea „Lectura între pasiune și hrană spirituală”. „Este demonstrat faptul că prin lectură formăm un cetățean activ, capabil să ia decizii importante atât pentru sine, cât și pentru comunitate”, a subliniat dumneaei.

Tema lecturii în familie a fost abordată de către Elena Negoită, directoarea Bibliotecii Publice Raionale „Mihai Eminescu”, Fălești. Au fost prezentate rezultatele studiului „Lectura în familie”, efectuat de către biblioteca în care activează doamna Nego-

ță. „Lectura în familie este un subiect puțin studiat și nu a fost obiectul cercetărilor științifice ani la rând (tot secolul XX). În secolul XXI însă, lectura, ca **tradiție de familie**, a fost pe larg oglindită în sociologia lecturii. Trăim în secolul internetului, al tehnologiilor informaționale moderne, dar oricât de tehnologizată nu ar fi existența umană, totdeauna va fi și un loc al unui univers al lecturii. Părinții trebuie să fie cei care dezvoltă și direcționează procesul de lectură a copiilor în familie de la cea mai fragedă vârstă. Puțini sunt utilizatorii care preferă doar serviciile moderne axate pe utilizarea tehnologiilor. Mai devreme sau mai târziu, și ei sunt atrași spre lectura tradițională, bibliotecarii utilizând în acest sens toată imaginația și talentul specific profesiei, pentru a le forma și direcționa lectura, îmbinând armonios tradiționalul cu modernul”, a constatat doamna Elena Negoită. (4)

Julian Filip, în comunicarea „Întâmpinarea poetului (creatorului, scriitorului, autorului...)”, prezintă un ghid-călăuză pentru organizarea unui eveniment cărțurăsc. Autorul face o descriere completă a pașilor făcuți – de la idee până la realizarea evenimentului. Recomandările și gândurile autorului sunt orientate pentru îmbunătățirea și augmentarea impactului evenimentelor cu participarea Poetului... (4)

Despre motivul implicării bibliotecilor în fenomenele „cultura lecturii” și „cultura informației” a vorbit Ludmila Corghenci, șefa Centrului de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, BNRM. În prezentarea „Cultura lecturii și cultura informației: interferențe și condiționare reciprocă”, doamna Corghenci a subliniat importanța acestor fenomene pentru formarea unui membru activ al comunității, fundamentarea învățării pe parcursul vieții, creșterea rolului bibliotecii și dezvoltarea de noi servicii.

Linda Jansová a relatat în prezentarea video „Major Activities to Support and Promote Children's Reading: Experience from the Czech Republic” despre șapte proiecte cu un scop simplu și clar – promovarea și susținerea lecturii copiilor. Aceste proiecte sunt: Start Life with a Book (Bookstart), I Am Already a Reader – Book for First

Grader, Night with Andersen, Where the World Ends, Pearl Hunters, Turning School Upside Down și Children's Book Day.

Natalia Grîu, consultant principal al Direcției învățământ general din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, a venit cu o abordare interesantă a problemei lecturii: „Predarea defectuoasă a literaturii române și influența societății consumatoriste asupra tinerei generații a dus la crearea unei liste ingrate de opere în concepția elevilor. Reporterul Venera Dimulescu, prezentă la ediția a patra a Festivalului de Book-trailere «Boovie», a comunicat cu 11 elevi și ne dă topul celor mai antipatice cărți, în opinia copiilor: «De departe, topul e cucerit de *Ion*, de Liviu Rebreanu, *O scrisoare pierdută*, de I. L. Caragiale, și *Baltagul*, de Mihail Sadoveanu». (2) O soluție pentru ca elevul totuși să citească operele din lista obligatorie ar fi să-l facem prieten, confrate de idei sau adept. Alta – să-i propunem diferite proiecte de cercetare literară și socială. Să-l învățăm să formeze conexiuni dintre operele literare și viața reală, să navigheze prin lecții de viață în operele citite. Cred în valoarea tinerei generații. Trebuie să fim flexibili în selectarea listei de lectură, să ne concentrăm în ceea ce doresc elevii să citească. Să lăsăm spațiu de comunicare. Să le dăm un exemplu propriu. Elevii să ne vadă citind, să ne asculte discutând despre cărți. Cititul este un mod de viață”.

Pentru a demonstra beneficiile lecturii cu voce tare, Eugenia Bejan, director adjunct al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, a captat atenția publicului la începutul comunicării sale citind cu voce tare un fragment din opera scriitoarei Astrid Lindgren „Pepi Ciorap Lung”. „Lectura trebuie să fie un ritual. Citirea cu voce tare produce fericire intensă pentru copii. Când citim copiilor, împărtășim emoții, se stabilesc conexiuni, se întâmplă comunicarea. Copiii deprind mai repede abilitatea de a citi”, a menționat Eugenia Bejan.

Victoria Pogurschi, psiholog-logoped la Centrul de Dezvoltare „Scăpărici”, în comunicarea „Lectura versus Tehnologie. Cum citește generația conectată” a pus accentul pe faptul că tehnologiile iau amploare. „Copiii vor face ceea ce facem noi, nu ceea ce

le spunem să facă, deci influența tehnologiilor asupra copiilor trebuie conștientizată de către maturi. Copiii învață prin imitație. Să folosim tehnologiile, dar să le folosim cu îngăduință, cu bunătate. Să fim modele pentru generația din ziua de azi, să-i ajutăm să gestioneze corect aceste tehnologii”, a îndemnat auditoriul doamna Pogurschi.

În cadrul conferinței a fost propusă spre vizionare o expoziție complexă, unde au fost expuse cele mai reprezentative publicații în care se regăsește tema „Cartea-Lectura-Biblioteca-Comunitatea”, participanții au răsfoit documente unice din colecțiile BNRM, parte componentă a patrimoniului național și internațional, care contribuie la promovarea lecturii, culturii lecturii, culturii informației, evidențiază necesitatea lecturii pe tot parcursul vieții. Un compartiment al expoziției l-au reprezentat cărțile intrate în „Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018”.

De asemenea, a fost deschisă expoziția de artefacte confecționate din lemn în cadrul laboratorului FabLab de la Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir”, Ungheni. Obiectele expuse reflectau tema conferinței (suport pentru carte, eroi din povești, suport pentru creioane, ceas din lemn etc.). Expoziția a fost prezentată de către doamna Nadejda Mihai, directoarea bibliotecii.

Impactul Conferinței Internaționale:

- preluarea de experiențe și practici în promovarea lecturii pe plan internațional și implementarea pe plan național

- identificarea subiectelor și temelor unor proiecte colaborative de perspectivă și prezentarea acestora MECC în scopul susținerii financiare

- constatarea necesității de asigurare a interconexiunii actorilor cheie responsabili pentru promovarea lecturii, începând cu familia, educatorii, cadrele didactico-științifice, bibliotecarii, continuând cu scriitorii, editorii, comercianții de cărți etc., pentru amplificarea succesului în promovarea lecturii

- conștientizarea de către actorii cheie a interdisciplinarității actului de lectură, a competenței de cultura lecturii și unirea eforturilor acestora pentru transformarea lecturii în abilitate a vieții, condiție esențială pentru a reuși în viață, a învăța și a munci

- evidențierea necesității de asigurare a continuității evenimentului științific – organizarea anuală sau o dată la 2 ani a conferinței privind importanța și promovarea lecturii

- înaintarea de către participanții la lucrările conferinței a propunerii privind declararea la nivel național a anului 2020 drept An al Lecturii. (3)

Conferința a fost transmisă online de Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. (https://www.youtube.com/watch?v=1_2z5C25vbQ; <https://www.youtube.com/watch?v=LYtoM0lFzYM>).

Materialele conferinței științifice vor fi publicate în culegerea de articole „Lectura și scările”.

Referințe bibliografice:

1. CONFERINȚA Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”. [cit. 9.10.2019]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/conferinta-internationala-lectura-ca-baza-pentru-cultura-cunoastere-si-dezvoltare>.
2. DIMULESCU, Venera. 11 elevi vorbesc despre cărți antipatice din Literatura română. [cit. 9.10.2019]. Disponibil: <https://www.scena9.ro/article/11-elevi-vorbesc-despre-carti-antipatice-din-literatura-romana>.
3. DRĂGĂNEL, Angela, CORGHENCI, Ludmila. Comunicatul final al Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”. [cit. 9.10.2019]. Disponibil: <https://lectura-central.files.wordpress.com/2019/10/comunicat-final-conferinta-internationala-lectura2019.pdf>.
4. LECTURA și scările: Culegere de articole. Chișinău: Prut Internațional, 2019. (În curs de apariție).